

Sygn. akt V ACa 186/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA Paulina Asłanowicz

SO (del.) Joanna Piwowarun-Kołąkowska

Protokolant: Aleksandra Napiórkowska

po rozpoznaniu w dniu 19 marca 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S.

przeciwko (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 16 października 2017 r., sygn. akt IV C 758/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od (...) w W. na rzecz (...) spółki akcyjnej z siedzibą w S. kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Joanna Piwowarun-Kołąkowska Ewa Kaniok Paulina Asłanowicz

Sygn. akt V ACa 186/18

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny nakazał pozwanemu Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) w W., aby zapłacił na rzecz powódki (...) S.A. w S. kwotę 124.949 zł 81 gr. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych od dnia 22 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.996 zł tytułem kosztów postępowania.

Od tego nakazu (...) Szpital (...) w W. wniósł zarzuty, w których wniósł o uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa, zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu zarzutów pozwany podniósł, że należności objęte przedmiotem niniejszego postępowania zostały zapłacone powódce przez spółkę (...) z naruszeniem art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Pozwany podniósł

również zarzut przedawnienia roszczenia objętego przedmiotem niniejszego postępowania za wcześniejszy okres niż dwa lata przed wytoczeniem powództwa na podstawie art. 554 k.c.

Powódka wniosła o utrzymanie nakazu zapłaty z dnia 26 lutego 2016 r. w całości w mocy.

Wyrokiem z dnia 16 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym utrzymał w całości w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 26 lutego 2016 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie IV Nc 22/16; w punkcie drugim koszty sądowe należne od pozwanego przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Z ustaleń faktycznych jakie legły u podstaw tego rozstrzygnięcia wynika, że w dniach 4 grudnia 2012 r., 10 kwietnia 2012 r., 26 marca 2013 r., 21 maja 2012 r., 25 lipca 2011 r., 14 maja 2012 r., 27 września 2012 r., 26 kwietnia 2011 r., 31 stycznia 2014 r., 3 lipca 2013 r., 25 lutego 2014 r. pomiędzy powódką a pozwanym zostały zawarte umowy zgodnie z wynikiem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego. Umowy dotyczyły sprzedaży i dostarczenia przez powódkę pozwanemu leków w określonej ilości i asortymencie. Przedmiot umowy miał być dostarczany sukcesywnie w ciągu 12 lub 24 miesięcy od daty zawarcia umów na podstawie pisemnego zamówienia pozwanego. Pozwany miał dokonywać zapłaty sukcesywnie za wykonaną dostawę w terminie 30 dni od daty dostarczenia faktury VAT na konto wykonawcy wskazane w fakturze.

W dniu 15 marca 2013r. strony zawarły aneks do umowy z dnia 26 kwietnia 2011 r. przedłużający termin dostarczania leków do dnia 25 lipca 2013 r. W dniu 2 kwietnia 2013 r. został też zawarty między stronami aneks dotyczący dostarczenia leku zamiennego za brakujący lek. Powódka w 2013 r. i 2014r. dostarczyła pozwanemu zamówione leki i wystawiła faktury. Apteka pozwanego potwierdziła odebranie leków i faktur.

W dniu 18 czerwca 2015 r. powódka wniosła do Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy Wydział II Cywilny wniosek o zawezwanie pozwanego do próby ugodowej podając, że zobowiązanie pozwanego wynosi 154.814 zł 38 gr. i wniosek ten dotyczył również faktur z niniejszego postępowania. Na rozprawę o zawezwanie do próby ugodowej w dniu 18 stycznia 2016r. nie stawił się uczestnik (pozwany w niniejszym postępowaniu) i Sąd stwierdził, że do ugody nie doszło (akta II Co 1534/15).

W dniach 27 sierpnia 2014 r., 14 sierpnia 2014 r., 29 lipca 2014 r., 15 lipca 2014 r., 26 czerwca 2014 r., 17 czerwca 2014 r., 28 maja 2014 r., 16 maja 2014 r., 29 kwietnia 2014 r., 27 marca 2014 r., 30 września 2014 r., 16 lipca 2013 r., 28 sierpnia 2013 r., spółka (...) z Ł. przesała do pozwanego informacje o spłacie zobowiązań i wstąpieniu spółki (...) w prawa wierzyciela do wysokości dokonanej zapłaty wraz z prawem naliczania odsetek i wezwała do kierowania wpłat na konto spółki (...). Przy tych informacjach zawarte były numery faktur zapłaconych przez M. i znajdowały się tam faktury, za które powódka dochodzi zapłaty w niniejszym postępowaniu.

Sąd ustalił, że pomiędzy powódką i (...) S.A. w Ł. w dniu 29 czerwca 2012 r. została zawarta umowa o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. Na mocy tej umowy spółka (...) poręczyła istniejące zobowiązania pozwanego, a następnie powódka i (...) S.A. zawarły aneksy zwiększające kwotę poręczenia.

Spółka (...) występowała przeciwko pozwanemu o zapłatą należności, za które poręczyła i powództwa zostały oddalone z uwagi na stwierdzenie nieważności umowy poręczenia z dnia 29 czerwca 2012 r.

Spółka (...) w wyniku umowy zarządzania płynnością z dnia 29 czerwca 2012 r. przelewała kwoty na konto powodowej spółki.

Zgodnie z art. 554 k.c. roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy, roszczenia rzemieślników z takiego tytułu oraz roszczenia prowadzących gospodarstwa rolne z tytułu sprzedaży produktów rolnych i leśnych przedawniają się z upływem lat dwóch.

Podstawą roszczeń powódki jest art. 535 k.c., gdyż dotyczy sprzedaży i dostarczenia przez powódkę pozwanemu leków w określonej ilości i asortymencie. Tak, więc do okresu przedawnienia ma zastosowanie art. 554 k.c.

Odnosząc się do zarzutu podniesionego przez pozwanego Sąd Okręgowy wskazał, że powódka dochodzi zapłaty za leki dostarczone pozwanemu w 2013 r. i 2014 r. Najwcześniejsza faktura jest z dnia 3 czerwca 2013 r., a termin jej płatności upływał zgodnie z umowami po 30 dniach, a więc w tym przypadku 3 lipca 2013 r. i od 4 lipca 2013 r. pozwana pozostaje w zwłoce. Okres przedawnienia upłynąłby 4 lipca 2015 r.

W dniu 18 czerwca 2015r. powódka wniosła do Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy wniosek o zawiązanie pozwanego do próby ugodowej podając, że zobowiązanie pozwanego wynosi 154.814 zł 38 gr. i wniosek ten dotyczył również faktur z niniejszego postępowania.

Zgodnie z art. 123 § 1 pkt. 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia.

Sąd wskazał, że wraz z wniesieniem przez powódkę wniosku o zawiązanie do próby ugodowej nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia roszczenia.

Zgodnie z art. 124 § 1 k.c., po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo; a w razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym albo przez wszczęcie mediacji, przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone (§ 2 art. 124 k.c.).

Postępowanie w sprawie o zawiązanie do próby ugodowej zakończyło się w dniu 18 stycznia 2016 r. i od tej daty na nowo biegnie termin przedawnienia roszczenia, który upłynąłby 18 stycznia 2018 r. Powódka wniosła pozew w niniejszym postępowaniu w dniu 22 stycznia 2016 r., a więc roszczenie nie jest przedawnione.

Podstawą prawną roszczenia jest art. 535 k.c., zgodnie z którym przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę.

(...) S.A. jako sprzedający dostarczyła pozwanemu zamówiony towar, a pozwany nie uiścił zapłaty za dostarczone produkty.

Zdaniem Sądu Okręgowego wszystkie należności dochodzone w niniejszym postępowaniu były objęte działaniem umowy zawartej pomiędzy powódką a (...) Spółką Akcyjną w Ł. z dnia 29 czerwca 2012 roku o współpracy w zakresie zarządzania płynnością. Na mocy tej umowy (...) S.A. poręczyła zobowiązania pozwanego, objęte niniejszym postępowaniem. Umowa z dnia 29 czerwca 2012r. zawarta między powódką i spółką (...) była nieważna, gdyż miała na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej (art. 54 ust. 4 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej).

Zobowiązania pozwanego szpitala wobec powódki powstały po dniu 22 grudnia 2010 r., gdyż faktury dotyczące należności objętych niniejszym postępowaniem wystawiono po dniu 22 grudnia 2010 r. W tej sytuacji do umowy zawartej między powódką i spółką (...) S.A. ma zastosowanie reżim prawny przewidziany w art. 54 ust. 6 i 7 ustawy o działalności leczniczej. W przepisach tych przewidziano konieczność udzielenia zgody przez organ założycielski czyli podmiot tworzący zakład opieki zdrowotnej.

Zgodnie z art. 54 ust 4 w/w ustawy, „Czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu

opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej”.

W ust. 6 w/w artykułu wskazano skutki braku takiej zgody w postaci nieważności czynności prawnej – „czynność prawna dokonana z naruszeniem ust. 2-5 jest nieważna”.

Chodziło o wyeliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku czynności prawnej pojawi się inny wierzyciel zakładu opieki zdrowotnej dochodzący należności z umowy.

Ogólne sformułowanie ustawodawcy „czynności prawne mające na celu zmianę wierzyciela” nakazuje przyjąć, że będą to wszystkie czynności prawne, dotyczące zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, których celem jest zmiana wierzyciela. Treść art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej nie daje podstaw do ograniczania zakresu jego stosowania tylko do tych czynności prawnych, których istotą jest cel bezpośredni istniejący w chwili dokonywania czynności, z wyłączeniem tych czynności, których dalszym, ale nie bezpośrednim skutkiem może być zmiana wierzyciela. Zamierzeniem ustawodawcy nie było stworzenie zamkniętego katalogu czynności wskazanych w w/w przepisie przy założeniu, że obejmuje on jedynie takie czynności prawne, w których zmiana wierzyciela stanowiłaby niezbędnym elementem konstrukcyjnym danej czynności prawnej.

Czynnością, wymagającą zgody organu założycielskiego, jest również poręczenie za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej (vide: Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2015 r. II CSK 788/14). Brak wymaganej zgody skutkuje nieważnością umowy.

Poręczenie ma charakter akcesoryjny wobec zobowiązania podstawowego, a poręczyciel zobowiązuje się świadczyć w miejsce dłużnika, stąd płacąc cudzy dług, za który odpowiada osobiście - co do zasady - wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela z mocy ustawy (cessio legis). W przypadku umowy poręczenia nie dochodzi do przeniesienia wierzytelności na skutek czynności prawnej wierzyciela, ale do nabycia wierzytelności z mocy samego prawa przez osobę trzecią (poręczyciela), która zaspokaja wierzyciela spełniając dług formalnie własny, a materialnie cudzy (art. 518 § 1 k.c.). Skoro jednak ustawodawca wprowadził swoistą reglamentację obrotu wierzytelnościami wynikającymi ze zobowiązań samodzielnymi publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, bez zgody organu tworzącego, to należy przyjąć, że ustawa wyłącza także subrogacyjne nabycie wierzytelności bez zgody wskazanego organu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016 r. II CSK 379/15).

Sąd Okręgowy stwierdził, że w świetle powyższego umowę zawartą przez (...) S.A. ze spółką (...) należy uznać za czynność prawną należącą do czynności określonych w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Nie ulega wątpliwości, że działając jako przedsiębiorca spółka (...) udziela poręczenia w interesie ekonomicznym i chciała uzyskać status wierzyciela wobec zakładu opieki zdrowotnej.

Sąd I instancji uznał, że umowa łącząca powódkę i spółkę (...) bez zgody organu założycielskiego pozwanego jest nieważna. Podkreślił, że skoro umowa jest nieważna nieważne jest również dokonanie przelewu z konta spółki (...) na konto spółki (...) w wyniku tej umowy.

Skutkiem powyższej nieważności jest, że wierzytelności, za które poręczyła (...) S.A. nadal przysługują powodowi.

Zgodnie z art. 356 § 2 k.c., jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała bez wiedzy dłużnika. Warunkiem zaistnienia takiej sytuacji jest jednak to, by spełniający świadczenie działał za dłużnika.

Sąd wskazał, iż w niniejszym przypadku czynność prawna, która była podstawą dokonania zapłaty przez (...) Spółkę Akcyjną w W., tj. umowa poręczenia, była nieważna. W takim przypadku powódka jest obowiązana zwrócić otrzymane świadczenie. W tym zakresie podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 września 2014 roku w sprawie V CSK 113/14, że nieważność czynności prawnej w oparciu o art. 54 ust. 6 powołanej ustawy skutkować musi brakiem umorzenia zobowiązania, a tym samym niemożnością wstąpienia w prawa

zaspokojonego wierzyciela. Stąd zapłata przez (...) Spółkę Akcyjną w Ł. dokonana na podstawie umowy poręczenia nie stanowiła spełnienia świadczenia za osobę trzecią w rozumieniu art. 356 § 2 k.c. i nie doprowadziła do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka D. S. uznając ten wniosek za zbędny do rozstrzygnięcia sprawy.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy uznał, że żądanie powódki jest uzasadnione i utrzymał nakaz zapłaty z dnia 26 lutego 2016 r. w całości w mocy.

Wobec tego, iż pozwany jest w całości zwolniony o kosztów sądowych Sąd przejął koszty sądowe należne od pozwanego (opłata od zarzutów) na rachunek Skarbu Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go co do pkt 1 i zarzucając naruszenie:

1. w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału, iż doszło do zaspokojenia powoda przez (...) S.A i tym samym roszczenie powoda względem pozwanego wygasło;

2. art. 328 § 2 k.p.c. polegające na tym, iż Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ograniczył się jedynie do lakonicznego stwierdzenia, iż dochodzone w sprawie wierzytelności nie zostały przeniesione na (...) S.A., a świadczenie nie zostało spełnione za pozwanego, podczas gdy okoliczności przeczą temu stanowisku;

3. art. 227 k.p.c. w związku z art. 258 § 1 k.p.c. polegające na oddaleniu wniosków dowodowych strony pozwanej w zakresie dotyczącej m.in. tzw. lustracji finansowej stosunków gospodarczych pomiędzy powodem i (...) S.A. w sytuacji, w której przeprowadzenie tych dowodów ma znaczenie dla wykazania zapłaty przez (...) S.A. zobowiązań Szpitala i zaksięgowania tych należności przez powoda jako zapłata za faktury wystawione Szpitalowi i tym samym wygaśnięcia zobowiązania względem powoda;

4. art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu oraz naruszenie art. 353¹ k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię w sytuacji, w której ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż działanie powoda związane z zawarciem ze spółką (...) S.A. umowy było nakierowane na osiągnięcie skutku w postaci zapłaty za zobowiązania Szpitala przez (...) S.A.;

5. art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której - wobec istnienia w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ) zakazu dokonywania jakichkolwiek czynności skutkujących obrotem wierzytelnościami szpitalnymi oraz orzeczeń Sądu Okręgowego w Warszawie IV Wydziału Cywilnego w sprawach powołanych w pkt 1 (w podobnym stanie faktycznym i prawnym, w tym w których oddalane były powództwa zarówno (...) S.A. jak też występujących po stronie powodowej kontrahentów w związku z zapłatą zobowiązań Szpitala przez (...) S.A.), jak też orzeczenia Sądu Najwyższego m.in. w sprawie I CSK. 486/15 - możliwa jest skuteczna zapłata za zobowiązania Szpitala w ramach tzw. finansowania.

6. art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu w sytuacji, w której oświadczenia stron należy analizować w zakresie zamiaru i celu, jakim kierowały się strony składając oświadczenie, co - wobec zapisów umowy zawartej pomiędzy powodem i (...) S.A. oraz działań (...) S.A. polegających na zapłacie za zobowiązania Szpitala świadczy jednoznacznie, że celem powoda nie jest uzyskanie świadczenia na swoją rzecz, ale na rzecz (...) S.A. jako faktycznego beneficjenta płatności.

7. art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której dokonanie jakiegokolwiek czynności polegającej na faktycznej spłacie wierzytelności skutkuje

wygaśnięciem zobowiązania między powodem i pozwanym, a uzyskanie przez (...) S.A. statusu beneficjenta wpłat wymaga ustawowo uzyskania zgody organu założycielskiego pozwanego;

8. art. 356 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której nie ulega wątpliwości, że (...) S.A. dokonując spłaty na rzecz powoda działał za dłużnika, co znajduje potwierdzenie m.in. w oświadczeniu złożonym przez (...) S.A. w treści pozwu oraz dokumentach znajdujących się w aktach sprawy i tym samym zobowiązanie pomiędzy powodem i pozwanym wygasło;

9. art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 124 § 1 - 2 k.c. w związku z art. 5 k.c. w związku z art. 554 k.c. poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w okolicznościach zaspokojenia powoda przez (...) S.A. stanowi nadużycie prawa, bowiem tego typu czynność ma na celu faktyczne odzyskanie środków nie przez powoda, ale (...) S.A. (celem było zabezpieczenie interesów (...) S.A. a nie powoda) i tym samym tego typu czynność nie wywołuje skutków prawnych;

10. art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. polegające na tym, iż Sąd I nie uwzględnił wniosku o odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu w sytuacji, w której zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku w niniejszej sprawie;

11. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, w sytuacji gdy w rzeczywistości powód formalnie występując jako strona postępowania został wcześniej w całości zaspokojony finansowo w zakresie należności objętych postępowaniem przez (...) S.A. i tym samym faktycznie dochodzi należności nie na swoją rzecz, ale na rzecz podmiotu trzeciego, który spełnił świadczenie za pozwanego.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i uchylenie nakazu zapłaty oraz oddalenie powództwa w całości, względnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi kwestii rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, oraz o zasądzenie kosztów procesu za obydwie instancje.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy wskazał podstawę prawną rozstrzygnięcia oraz dokonał wykładni zastosowanych przepisów prawa w sposób umożliwiający instancyjną kontrolę rozstrzygnięcia. Okoliczność, iż apelujący nie podziela stanowiska sądu I instancji, nie jest wystarczająca do podważenia zaskarżonego wyroku ponieważ stanowisko skarżącego nie jest poparte przekonującą argumentacją prawną.

Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. nie jest zasadny. Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Wbrew zarzutowi apelacji nie ma podstaw do przyjęcia, że celem powoda nie jest uzyskanie świadczenia na swoją rzecz, ale na rzecz (...) S.A. jako faktycznego beneficjenta płatności, nie ma także podstaw do przyjęcia, że zobowiązanie pomiędzy powodem i pozwanym wygasło na skutek działania (...) S.A. polegającego na zapłacie za zobowiązania Szpitala, oraz że ową zapłatę należy traktować jako mającą na celu spełnienie świadczenia za Szpital w rozumieniu art. 356 § 1 i 2 k.c.

Jak ustalił sąd I instancji, powódkę i (...) S.A. łączyła umowa poręczenia.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 21.04.2016, sygn. III CSK245/15 (LEX), poręczenie ma charakter akcesoryjny wobec zobowiązania głównego (art. 879 § 1 i 883 § 1 k.c.); poręczyciel - wykonując własne zobowiązanie

- spłaca cudzy dług, za który odpowiada osobiście. Zaspokojenie wierzyciela przez poręczyciela nie powoduje jednak wygaśnięcia długu głównego. Poręczyciel wstępuje z mocy ustawy w prawa zaspokojonego wierzyciela do wysokości spełnionego świadczenia i może żądać od dłużnika głównego wszystkiego, co sam świadczył wierzycielowi z tytułu długu głównego (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.). Artykuł 518 k.c. przewidujący subrogację ustawową wyłącza zastosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu tylko w takim zakresie, w jakim dochodzi do wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela. Nie jest natomiast wyłączone stosowanie tych przepisów do żądania zwrotu świadczeń lub zwrotu ich wartości w sytuacji, w której doszło do spłaty cudzego długu w wykonaniu zobowiązania wynikającego z nieważnej czynności prawnej.

Skoro w wykonaniu umowy poręczenia dochodzi do subrogacji, to trzeba przyjąć, że umowa zawarta przez powódkę z (...) S.A. miała na celu zmianę wierzyciela. Trafnie wskazał sąd I instancji, że na jej zawarcie konieczne było uzyskanie zgody organu założycielskiego. Brak wymaganej zgody skutkowało nieważnością umowy.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego III CSK 371/15 z 6.05.2016 (LEX), o realizacji określonego celu czynności prawnej rozstrzyga nie tylko sama wola jej stron, wyrażona w postanowieniach umowy, ale także wola ustawodawcy określająca w art. 56 k.c. zakres skutków prawnych wywoływanych przez czynność prawną (zob. też wyrok SN z dnia 16 października 2015 r., I CSK 882/14, niepubl.; wyrok SN z dnia 6 lutego 2015 r., II CSK 319/14, niepubl.). Ponadto o celu czynności prawnej świadczy nie tyle sama konstrukcja prawna i typowe skutki, do jakich umowa prowadzi, ale to czy w konkretnych okolicznościach może być wykorzystywana do osiągnięcia skutku w postaci zmiany wierzyciela na podmiot trudniący się profesjonalnie obrotem wierzytelnościami i czy skutek taki może być uzyskany poprzez obejście nakazu uzyskania zgody organu założycielskiego samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, wyrażonego w art. 53 ust. 6 u.z.z. i art. 54 ust. 5 u.d.l. Nawet bowiem w sytuacji, w której bezpośrednią istotą czynności prawnej nie jest zmiana wierzyciela, lecz np. współpraca, gwarancja czy poręczenie, to nie jest wykluczone uznanie takiej umowy za czynność prawną mającą na celu zmianę wierzyciela. Jeżeli bowiem taka czynność prawna może prowadzić do subrogacyjnego nabycia wierzytelności, to w istocie jej celem jest właśnie zmiana wierzyciela bez konieczności uzyskania zgody wymaganej w ustawie. Ustawowy zakaz obrotu wierzytelnościami wynikającymi ze zobowiązań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej bez zgody organu tworzącego wyłącza więc również subrogacyjne nabycie wierzytelności na podstawie art. 518 § 1 k.c. (zob. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2016 r., sygn. akt V CSK 301/15, niepubl. oraz przytoczone w jego uzasadnieniu obszernie orzecznictwo).

W odniesieniu do subrogacyjnego nabycia wierzytelności z mocy samego prawa (*cessio legis*) przez osobę trzecią z chwilą spłacenia przez nią wierzyciela (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.), można nadto zauważyć, że do *cessio legis* stosuje się w drodze analogii przepisy o przelewie, co jest uzasadnione z uwagi na podobieństwa konstrukcyjne i funkcjonalne. Z tej przyczyny istnieją również uzasadnione podstawy do przyjęcia, że ustawowe zakazy przelewu, wynikające z przepisów prawa, dotyczą także nabycia wierzytelności w drodze *cessionis legis*. W związku ze ścisłym powiązaniem przez ustawodawcę pewnych kategorii wierzytelności z podmiotami tych praw, dopuszczenie w tym zakresie zmiany podmiotu w drodze subrogacyjnego podstawienia byłoby działaniem zmierzającym do obejścia prawa. Tak więc skoro obowiązuje ustawowy zakaz obrotu, bez zgody podmiotu tworzącego, wierzytelnościami wynikającymi ze zobowiązań samodzielných publicznych zakładów opieki zdrowotnej, to wyłącza on również subrogacyjne nabycie wierzytelności na podstawie art. 518 § 1 pkt 1 k.c.

Sąd Okręgowy trafnie zatem przyjął, że umowa zawarta przez powoda z (...) S.A., jako nieważna, nie doprowadziła do wygaśnięcia zobowiązania pozwanej szpitala wobec powoda.

W przedmiotowej sprawie powódka domaga się zapłaty na swoją rzecz a nie na rzecz osoby trzeciej i w świetle przytoczonych wyżej okoliczności nie ma podstaw do przyjęcia, że celem powódki nie jest uzyskanie świadczenia na swoją rzecz, ale na rzecz (...) S.A. jako faktycznego beneficjenta płatności

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 356 § 1 i 2 k.c. Zgodnie z w/w przepisem wierzyciel powinien zaliczyć świadczenie uzyskane od osoby trzeciej na poczet wykonania zobowiązania ciążącego na dłużniku, chyba, że dłużnik sprzeciwił się takiemu działaniu osoby trzeciej. W razie wyrażenia sprzeciwu przez dłużnika co do świadczenia na rzecz wierzyciela

przez osobę trzecią na poczet wykonania zobowiązania dłużnika, zobowiązanie to nie wygaśnie. Nie było w sprawie sporne, iż podmiot tworzący pozwany Szpital żadnych zgód mających na celu zmianę wierzyciela nie wyrażał, oraz że na skutek wezwania do zapłaty skierowanego przez (...) S.A. do pozwanego szpitala nie doszło ani do zaspokojenia (...) S.A. przez pozwany szpital ani do uznania długu, zatem sprzeciw wobec działania (...) S.A. polegającego na spłacie zobowiązań za pozwanego jest oczywisty.

W tych okolicznościach, skoro łącząca powódkę i (...) S.A. umowa należy do umów, które w konsekwencji prowadzą do zmiany wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, umowa ta jest nieważna a zaliczenie świadczenia uzyskanego od osoby trzeciej na poczet wykonania zobowiązania ciężącego na dłużniku jest niedopuszczalne.

Prawidłowo wskazał sąd I instancji, że ogólne sformułowanie ustawodawcy "czynności prawne mające na celu zmianę wierzyciela" zawarte w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej nakazuje przyjąć, że będą to wszystkie czynności prawne, dotyczące zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, których celem jest zmiana wierzyciela. Treść art. 54 ust. 5 u.d.l. nie daje podstaw do ograniczania zakresu jego stosowania tylko do tych czynności prawnych, których istotą jest cel bezpośredni istniejący w chwili dokonywania czynności, z wyłączeniem tych czynności, których dalszym, ale nie bezpośrednim skutkiem może być zmiana wierzyciela. Celem ustawodawcy było wyeliminowanie sytuacji, w której w wyniku dokonania określonej czynności prawnej pojawi się nowy wierzyciel zakładu opieki zdrowotnej dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. W związku z powyższym zarzut naruszenia art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów nie zasługuje na uwzględnienie.

Spełnienie świadczenia z umowy nieważnej ma charakter świadczenia nienależnego i nie skutkuje umorzeniem zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej (vide uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 stycznia 2016 r. I A Ca 2867/15). Nieważność umowy rodzi między jej stronami obowiązek zwrotu świadczeń wzajemnych jako świadczeń nienależnych. Spłata długu publicznego zakładu opieki zdrowotnej przez osobę trzecią bez zgody podmiotów wskazanych w art. 54 ust. 5 ustawy z 2011 r. o działalności leczniczej jest niedopuszczalna. Chybiony jest wobec tego zarzut, iż powód został zaspokojony przez podmiot trzeci. Kwestia, czy powód rozliczył się z (...) S.A. z otrzymanych od niego kwot nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, podobnie jak kwestia zaksięgowania przez powoda wpłat dokonanych przez (...) S.A. Zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w związku z art. 258 § 1 k.p.c. polegającego na oddaleniu wniosku dowodowego pozwanego w zakresie m.in. tzw. lustracji finansowej dotyczącej stosunków gospodarczych pomiędzy powodem i (...) S.A. jest w związku z powyższym chybiony. Sąd Apelacyjny podziela ocenę sądu I instancji, że w/w dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 5k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. albowiem jak już zostało wyjaśnione powód nie został skutecznie zaspokojony, spełnił świadczenie w stosunku do pozwanego szpitala, pozwany zaś swojego zobowiązania wzajemnego nie wykonał i nie istnieją okoliczności, które pozwalałyby na ocenę że dochodząc istniejącej i wymagalnej wierzytelności powód nadużywa swojego prawa.

Pełnomocnictwo dołączone do pozwu jest pełnomocnictwem procesowym umocowującym wskazanego w nim radcę prawnego do reprezentowania powoda w sprawie mającej na celu odzyskanie wierzytelności powoda wobec pozwanego. Z jego treści nie wynika by miało nieodwołalny charakter. Pełnomocnik dochodzi zapłaty na rzecz spółki, która była stroną umowy ze szpitalem i nie zostało wykazane, że powód, mimo iż formalnie występuje jako strona, to dochodzi zapłaty nie na swoją rzecz ale de facto na rzecz (...) S.A. Umowa zawarta pomiędzy powodem i (...) S.A. nie mogła bowiem wywrzeć wpływu na stosunek obligacyjny istniejący pomiędzy powodem i pozwanym objęty niniejszym pozwem. Zarzut naruszenia art. 65 par. 1 i 2 k.c. nie został przez skarżącego wykazany.

Bezpodstawne jest twierdzenie pozwanego, iż wykazał przesłanki do zastosowania przez sąd I instancji art. 102 k.p.c. Zła sytuacja ekonomiczna szpitala nie uzasadnia nieobciążania go kosztami procesu, bowiem szpital nie może przerzucać kosztów prowadzenia swojej działalności na swoich kontrahentów. Ponadto na dezaprobatę zasługuje

postępowanie pozwanego uchylającego się od regulowania wymagalnych należności na rzecz kontrahenta, który w sposób prawidłowy wykonał ciężące na nim, a wynikające z umowy, zobowiązanie.

Chybiony jest zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. oraz art. 124 § 1 - 2 k.c. w związku z art. 5 k.c. w związku z art. 554 k.c. Sąd Apelacyjny podziela stanowisko sądu I instancji, że złożenie przez powódkę w dniu 18 czerwca 2015r. do Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy wniosku o zawiązanie pozwanego do próby ugodowej skutkowało przerwą biegu przedawnienia. Pozwany nie wykazał, że intencją powódki nie było dążenie do ugodowego zaspokojenia roszczenia albowiem uzyskała już zapłatę od (...) S.A.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że pierwsze wezwania do próby ugodowej jest czynnością bezpośrednio podjętą w celu dochodzenia lub ustalenia roszczenia (por. wyrok SN z 16.04.2014r. V CSK 274/14, wyrok SN z 25.11.2009r. II CSK 259/09).

Powódka wystąpiła z wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej ponieważ pozwany kwestionował ważność umów, na podstawie których powódka uzyskała zapłatę od (...) S.A. za towar dostarczony pozwanemu, oraz nie uznawał praw (...) S.A. do dochodzenia roszczeń objętych fakturami wystawionymi przez powódkę. Poza tym, w tym czasie ukształtowała się już praktyka orzecznicza opowiadająca się za szeroką interpretacją czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela, o jakiej mowa w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej (np. wyrok SN z 6.04.2014r. I CSK 428/13), co oznacza, że powódka mogła mieć uzasadnione wątpliwości co do prawidłowości zaspokojenia jej roszczeń przez spółkę (...).

Należy dodać, że pozwany z jednej strony w sporach z (...) S.A. kwestionował ważność umów łączących tę spółkę z powodem i uzyskał wyroki oddalające powództwo (...) S.A. o zapłatę, z drugiej strony odmawia powódce spełnienia świadczenia powołując się na zaspokojenie powódki w drodze nieważnej czynności (umowy z (...) S.A.), pomimo iż otrzymał świadczenie wzajemne. Taka postawa pozwanego nie zasługuje na ochronę i narusza podstawową zasadę prawa zobowiązań nakładającą na dłużnika obowiązek wykonania ciężącego na nim zobowiązania w sytuacji gdy jego kontrahent spełnił zobowiązanie wzajemne. Zatem, to nie powódka, lecz pozwany nadużywa prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Dlatego Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia apelacji i z mocy art. 385 k.p.c. oddalił ją.

--	--

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. także gdy idzie o koszty procesu za II instancję. Do wywodów przytoczonych wyżej dodać należy, że pozwany wniósł apelację pomimo, iż kwestia wykładni przepisów prawa wskazanych w apelacji jest przedmiotem obszernego orzecznictwa tak sądów powszechnych jak i Sądu Najwyższego i nie budzi kontrowersji. Wniesienie apelacji oczywiście bezzasadnej nie może skutkować zastosowaniem art. 102 k.p.c. albowiem nie można przyjąć, że strona pozwana skorzystała z uprawnienia do zaskarżenia wyroku w przekonaniu o słuszności swoich racji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł o kosztach procesu za II instancję zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu, na podstawie art. 98 par. 1 i 2 k.p.c.

Joanna Piwowarun – Kołakowska Ewa Kaniok Paulina Aslanowicz